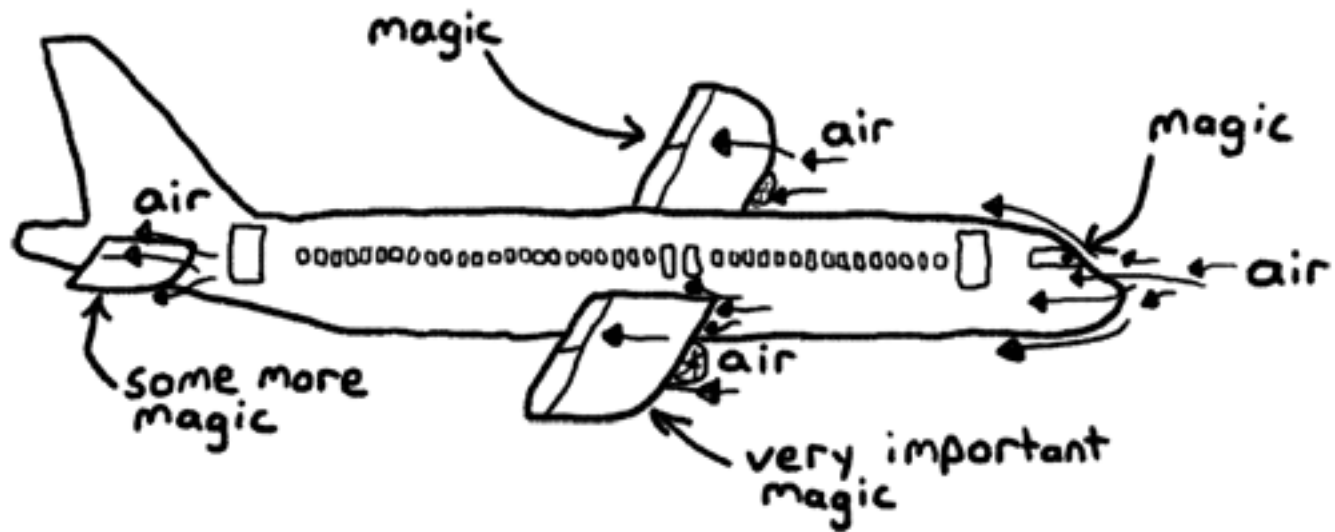


# LETECKÉ PRÁVO

how planes fly



## Civilní letectví x státní létání

Státní let -> vojenské, policejní, celní účely

1. Prameny práva
2. Základní koncepty
3. Přehled oblastí regulace letectví
4. Safety x Security

# 1. Prameny práva civilního letectví



# 4 úrovně právní regulace:

1. mezinárodní právo veřejné;
2. mezinárodní standardy, doporučeními a postupy (ICAO);
3. právo EU;
4. vnitrostátní právní úprava.

# Ad 1. mezinárodní právo veřejné

## Mezinárodní obyčeje

- Příliš se nezažily
- Princip suverenity státu ve vzdušném prostoru byl kodifikován již v roce 1919

# Ad 1. mezinárodní právo veřejné

## Mezinárodní smlouvy

- Mnohostranné
  - Dvoustranné (o letecké dopravě / o letecké bezpečnosti)
  - Dohody podle čl. 83bis Chicagské úmluvy
- ICAO a sjednávání mezinárodních dohod

## Ad 3. právo EU

- sdílená pravomoc
- 1987 1. liberalizační balíček
- 1992 směrnice Rady (91/670/EHS) o vzájemném uznávání licencí pro výkon funkcí v civilním letectví



# Ad 3. právo EU

- 1992/2002/2008/2018 Provozní bezpečnost
  - Letiště
  - Osvědčování osob a uznávání licencí ze třetích zemí
  - Šetření leteckých nehod a incidentů a hlášení událostí
- 2008 Ochrana civilního letectví před protiprávními činy
- 2004 Letecké služby a ATM
- 1987/2008 Letecká doprava a (de)regulace trhu
- 2004 Odpovědnost leteckého dopravce a práva cestujících
- Ochrana životního prostředí (hluk 2014)

# Ad 4. vnitrostátní právo

Ve vztahu k právu EU:

- Autonomní ustanovení,
- Ustanovení, která provádí a doplňují právo EU,
- Kompetenční ustanovení,
- Sankční ustanovení.

# Ad 4. vnitrostátní právo

- zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 108/1997 Sb. kterou se provádí zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví,
- vyhláška č. 410/2006 Sb. o ochraně civilního letectví před protiprávními činy a
- vyhláška č. 466/2006 Sb., o bezpečnostní letové normě.

# Ad 4. vnitrostátní právo

+ další:

- Správní řád
- Zákon o přestupcích
- Trestní zákoník
- Zákon o ochraně veřejného zdraví
- OZ
- ...

+

“Letecké předpisy”

“předpisy řady L”

## Ad 2. SARPs

čl. 37

*...státy budou „spolupracovati k dosažení co možno nejvyššího stupně jednotnosti v úpravách, normách, řízeních a organizaci, týkajících se letadel, personálu, leteckých tratí a pomocných služeb, všude tam, kde tato jednotnost usnadní a zdokonalí létání.“*

K tomuto cíli má ICAO právo tvořit a měnit „mezinárodní normy a doporučované předpisy a řízení“.

## Ad 2. SARPs

“standards and recommended practices” +  
“procedures”

-> Standardy, doporučení a postupy

-> vydávají se prostřednictvím “příloh” k  
Chicagské úmluvě

- Příloha č. 1 Způsobilost leteckého personálu
- Příloha č. 2 Pravidla létání
- Příloha č. 3 Meteorologie
- Příloha č. 4 Letecké mapy
- Příloha č. 5 Používání měřících jednotek v leteckém a pozemním provozu
- Příloha č. 6 Provoz letadel
  - část I Obchodní letecká doprava – letouny
  - část II Provoz všeobecného letectví
  - část III Obchodní letecká doprava – vrtulníky
- Příloha č. 7 Státní příslušnost letadel a poznávací značky letadel
- Příloha č. 8 Letová způsobilost letadel
- Příloha č. 9 Zjednodušení formalit
- Příloha č. 10 Letecká komunikační služba
- Příloha č. 11 Letecké provozní služby
- Příloha č. 12 Pátrání a záchrana
- Příloha č. 13 Šetření leteckých nehod
- Příloha č. 14 Letiště
- Příloha č. 15 Letecká informační služba
- Příloha č. 16 Ochrana životního prostředí
- Příloha č. 17 Ochrana mezinárodního civilního letectví před protiprávními činy
- Příloha č. 18 Přeprava nebezpečného nákladu
- Příloha č. 19 Řízení bezpečnosti



## Co to je? -> rezoluce Shromáždění ICAO A1-31

- *„[m]ezinárodní standard představuje jakýkoliv požadavek na fyzické vlastnosti, konfiguraci, materiál, letové vlastnosti, personál nebo postupy, jehož jednotná aplikace **je nezbytná** pro bezpečnost nebo pravidelnost mezinárodního leteckého provozu a **jímž se členské státy musí řídit** [will conform] v souladu s Úmluvou o mezinárodním civilním letectví.“*
- *Doporučení je pak „jakýkoliv požadavek na fyzické vlastnosti, konfiguraci, materiál, letové vlastnosti, personál nebo postupy, jehož jednotná aplikace **je žádoucí** v zájmu bezpečnosti nebo pravidelnosti mezinárodního leteckého provozu a **u něhož členské státy budou usilovat o jeho dodržování** [will endeavour to conform] v souladu s Úmluvou o mezinárodním civilním letectví.“*

## ***Kdo je vydává?***

Rada ICAO (standards a doporučení)

Letecká komise (postupy)

## ***Jak je vydává?***

NE ratifikace!

ale

Zvláštní postup; pokud se státy nevyjádří proti, změna (Příloha) nabude platnosti a účinnosti

# Čl. 38 Chicagské úmluvy

Státy mají povinnost oznamovat odchylky od

- *standardů*

- *postupů*

a mohou i od *doporučení*.

***Kdy?***

if the state „*finds it impracticable to comply in all respects*“

# Co jsou SARPs/Přílohy zač?

1. Nejsou závazné, ale není možné je ignorovat
2. Standardy a postupy jsou závazné,  
doporučení ne

Ad 1

Jiefang Huang:

- Závazek k co největší míře jednotnosti

Ruwantissa Abeyratne:

“who cares”

Je to akademická debata, ve skutečnosti si nikdo nemůže dovolit SARPs ignorovat.

Je to normativní text?

Nebo jednostranný akt mezinárodní organizace?



*„závazná nařízení (...), mezinárodní standardy a technické normy, jež se členské státy (...) již pouhou účastí na zakládací smlouvě předem zavázaly vnitrostátně aplikovat...“*

ČEPELKA a ŠTURMA, s. 504.

*„[d]oporučující (nezávazný) charakter aktů mezinárodních organizací (...) nevylučuje, aby tyto akty vyvolávaly určité dílčí právní následky, a to v míře, kterou je třeba specifikovat případ od případu.“*

Malenovský, s. 191

# Recepce SARPs

1. Pokud by to byl normativní text
2. Pokud by to byl jednostranný akt mezinárodní organizace

Tj. Debata přestává být akademická, když jde o formu recepce do vnitrostátního práva

Tam, kde SARPs jsou už provedeny právem EU, splývá adaptace práva EU a Příloh k Chicagské úmluvě

Ale

Pořád zůstává povinnost oznamovat odchylky ICAu

# Kdyby to byla součást normativního textu Chicagské úmluvy...

Je Chicagská úmluva “smlouvou podle čl. 10  
Ústavy”?

- smlouva musí být ratifikovaná,
- souhlas k její ratifikaci musí dát Parlament,
- musí být řádně vyhlášena a
- Česká republika jí musí být vázána.

+ self-executing

# Kdyby to byl jednostranný akt MO...

*„...rozhodnutí mezinárodní organizace vydané na základě mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu.“ (ZCL)*

Mezi prameny mezinárodního práva veřejného ve čl. 38 Statutu Mezinárodního soudního dvora uvedeny nejsou

-> bude vyžadována adaptace obsahu do vnitrostátního práva

-> zákon o civilním letectví

“prováděcí právní předpis”

X

“prováděcí předpis”

- § 7 odst. 8 (vymezení tzv. „předpisové základny“ – „předpisy určené pro schvalování typu mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu“),
- § 8 odst. 3 (podmínky letové způsobilosti jednotlivých druhů letadel),
- § 9 (způsobilost individuálně vyrobeného výrobku),
- § 10 odst. 4 (kontroly letové způsobilosti),
- § 12 odst. 1 c) (požadavky na bezpečnost letadla provozovaného ve vzdušném prostoru ČR),
- § 12 odst. 2 písm. b) (povinnost přistavit letadlo ke kontrole),
- § 12 odst. 3 (způsob vedení záznamů o letadle),
- § 15 odst. 2 (zkušební létání),
- § 16 odst. 1 a 2 (letová způsobilost letadlových částí),
- § 20 odst. 3 (průkazy způsobilosti leteckého personálu),
- § 22 odst. 8 (zdravotní způsobilost),
- § 25 odst. 3 (technické a provozní podmínky jednotlivých druhů letišť),
- § 26 odst. 2 (technické a provozní podmínky provozu letišť),
- § 35 odst. 1 a 3 (plochy určené ke vzletům a přistáním),
- § 44 odst. 1 (pravidla létání),
- § 45 odst. 4 (druhy leteckých služeb a činností),
- § 47 odst. 2 (technické požadavky na poskytování leteckých služeb),
- § 53 odst. 2 (postupy při donucení k opuštění zakázaného prostoru),
- § 67 odst. 4 (náležitosti osvědčení leteckého provozovatele),
- § 74 odst. 3 (letecké práce),
- § 76 odst. 3 (letecké činnosti).



# vyhláška č. 108/1997 Sb.

*„Podrobnosti k provedení ustanovení § 8 odst. 3, § 9, § 10 odst. 4, § 12 odst. 1 písm. c) a odst. 3, § 15 odst. 2, § 20 odst. 3, § 22 odst. 2 a 9, § 26 odst. 2, § 39 odst. 2, § 44 odst. 1, § 47 odst. 2, § 53 odst. 2, § 55 odst. 4, § 80 odst. 2 a § 85 odst. 3 obsahují předpisy (standards a doporučení) vydané na základě článku 37 Úmluvy o mezinárodním civilním letectví, ve znění přijatém Českou republikou zastoupenou Ministerstvem dopravy a spojů.“*

# (poznámka pod čarou)

- § 8 odst. 3 — Příloha č. 8,
- § 9 — Příloha č. 8,
- § 10 odst. 4 — Příloha č. 8,
- § 12 odst. 1 písm. c) — Přílohy č. 2 a 16,
- § 12 odst. 3 — Příloha č. 6,
- § 15 odst. 2 — Přílohy č. 2 a 6,
- § 20 odst. 3 — Příloha č. 1,
- § 22 odst. 2 — Příloha č. 1,
- § 22 odst. 9 — Příloha č. 1,
- § 26 odst. 2 — Příloha č. 14,
- § 39 odst. 2 — Přílohy č. 14 a 10,
- § 44 odst. 1 — Příloha č. 2,
- § 45 odst. 4 — Přílohy č. 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13 a 15,
- § 47 odst. 2 — Přílohy č. 10 a 11,
- § 53 odst. 2 — Příloha č. 2,
- § 55 odst. 4 — Příloha č. 13,
- § 80 odst. 2 — Příloha č. 18,
- § 85 odst. 3 — Příloha č. 17.

# § 102 odst. 2 ZCL

*„provozovatelé letišť a leteckých staveb, osoby pověřené provozováním leteckých služeb, provozovatelé leteckých činností a ostatní osoby zúčastněné na civilním letectví jsou povinni dodržovat letecké předpisy, které jsou v souladu s mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, vydávány*

- a) Mezinárodní organizací pro civilní letectví,*
- b) Sdružením leteckých úřadů podle předpisů Evropské unie, a*
- c) Evropskou organizací pro bezpečnost leteckého provozu EUROCONTROL,*

*a to ve znění přijatém Českou republikou zastoupenou Ministerstvem dopravy.“*

# § 102 odst. 2 ZCL

*„provozovatelé letišť a leteckých staveb, osoby pověřené provozováním leteckých služeb, provozovatelé leteckých činností a ostatní osoby zúčastněné na civilním letectví jsou **povinni dodržovat letecké předpisy**, které jsou v souladu s mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, vydávány*

- a) **Mezinárodní organizací pro civilní letectví**,*
- b) Sdružením leteckých úřadů podle předpisů Evropské unie, a*
- c) Evropskou organizací pro bezpečnost leteckého provozu EUROCONTROL,*

*a **to ve znění** přijatém Českou republikou zastoupenou Ministerstvem dopravy.“*

# Co jsou “letecké předpisy”?

<http://lis.rlp.cz/predpisy/predpisy/index.htm>

Korelace Přílohy <-> letecké předpisy

# ALE:

- vtahování textu, který je v původním textu Přílohy označen jako „doporučení“ nebo „poznámka“ do textu předpisu
- doplňování kompetencí
- upravování definic
- přímé nebo nepřímé doplnění adresátů práv a povinností.
- + „národní doplňky“

-> Je to stanovení povinnosti nebo zmocnění k sekundární normotvorbě?

- na základě zákonného zmocnění,
- k provedení zákona (předpis ministerstva by tedy neměl provádět nic, k čemuž není zmocněn v zákoně),
- v mezích zákona (zákon a jeho právní úprava představuje limity pro tvůrčí aktivity ministerstev).

# Nález sp. zn. Pl. ÚS 8/02

- za **formální** považuje např. název, právní sílu, publikaci atd.
- za **obsahové** považuje abstraktnost – třída jednání, obecný charakter – ne individuální subjekt, trvalost v čase – opakovatelnost aplikace atd.
- za **funkcionální** považuje otázku praktického plnění funkce právního předpisu, tj. regulace chování subjektů právních vztahů.



Je stanovení povinnosti v § 102 odst. 2 ZCL  
dostačující?

Nedochází k porušení ústavního pořádku?

Ale:

*ONO TO FUNGUJE...*

Pokud bychom chtěli dovodit, jak si na výše položené otázky odpovídá samo Ministerstvo dopravy, a porovnali texty českých leteckých předpisů s jejich (anglickými) originály, zřejmě budeme muset s ohledem na rozsah prováděných změn dojít k závěru, že toto ustanovení je v praxi skutečně používáno jako zmocnění k normotvorbě.

# Co na to česká judikatura?

rozsudek Městského soudu v Praze, č.j. 6 A 8/2012  
– 30

-> nezpochybňuje existenci “Annexů” a povinnosti  
uložené v § 102 odst. 2

Ale:

Soud odkazuje na “Annex”, ale cituje z “leteckého  
předpisu”

# Není to technická norma?

aneb

Můžeme “zezávaznit” nezávazný dokument?

sp. zn. Pl. 40/08 :

*“ve vztahu k plnění požadavků příslušného předpisu se odkazovaná norma nebo její část stává závaznou“*

# Jak by to tedy měla ČR dělat?

- zákonem
- vyhláškou

Ale je to reálné?

Co kdyby ICAO změnilo charakter Příloh a stala se z nich součástí normativního text úmluvy?

Thomas Buergenthal:

Funguje to jen proto, že to státy dělají dobrovolně.

## 2. Některé základní koncepty a principy



# Suverenita státu ve vzdušném prostoru

## *Vzdušný prostor*

- okraj spodní hranice kosmického prostoru (cca 100 km)
- „prostor nad územím České republiky do výšky, kterou lze využít pro letecký provoz“ (§ 2 odst. 7 ZCL) -> jak vysoko zvládnou létat letadla?



## ***Letadlo***

„zařízení schopné vyvozovat síly nesoucí jej v atmosféře z reakcí vzduchu, které nejsou reakcemi vůči zemskému povrchu.“ (L1/Annex1)

- Letouny
- Vrtulníky
- Vzducholodě
- Balóny

ZCL doplňuje “sportovní létající zařízení”

## ***Suverenita státu ve vzdušném prostoru***

- Odpovědnost za bezpečnost
  - právo kontrolovat letadla
  - Povinnost řídit provoz
  - Možnost zakázat/omezit vstup

# ***Ochrana vzdušného prostoru před narušením***

## **Čl. 4**

-> nepoužití civilního letectví k žádnému účelu, který by byl neslučitelný s mírovými účely Chicagské úmluvy

1983 KAL 007 -> čl. 3bis -> povinnost zdržet se použití ozbrojené síly proti civilnímu letadlu

## ***Let ve volném vzdušném prostoru***

Pravidla se dovozují z jiných mezinárodních instrumentů, především z Úmluvy OSN o mořském právu

+ čl. 12 ChÚ

# Zásada státní příslušnosti letadla

-> vztah stát – letadlo

zápis do leteckého rejstříku

obchodní letecká doprava

# Zásada bezpečnosti

- Bezpečnost jako nezbytný předpoklad a cíl
- Safety x security

# Jednotnost a flexibilita v právní regulaci civilního letectví

Jednotnost jako facilitátor plynulé letecké dopravy (čl. 37; uznávání licencí ...)

X

Potřeba diverzifikace (velká/malá letadla; regionální specifika; druh provozu atd...)

čl. 38 ChÚ

čl. 71 2018/1139



# Letecké svobody

1. právo přeletu území suverénního státu bez přistání za účelem přistání ve třetím státě.
2. právo přeletu přes území cizího státu s přistáním na tomto území pro neobchodní účely
3. právo přeletu přes území cizího státu s přistáním na tomto území za účelem vysazení cestujících a vyložení nákladu ze státu, v jehož rejstříku je letadlo zapsáno
4. právo přeletu přes území cizího státu s přistáním na tomto území za účelem převzetí cestujících a nákladu k přepravě do státu v jehož rejstříku je letadlo zapsáno
5. právo přeletu přes území cizího státu s přistáním na tomto území za účelem za účelem vysazení a převzetí cestujících a naložení a vyložení nákladu kteréhokoliv státu.

**6. právo přeletu včetně přeprava cestujících a nákladu stejným dopravcem z jiné země do dalšího státu přes stát registrace letadla**

**7. právo přeletu, včetně přepravy cestujících a nákladu pro cizí země, přičemž let nezapočne ve státu registrace letadla**

**8. právo tzv. částečné kobotáže (právo přepravovat cestující nebo náklad v rámci jiného státu, pokud vlastní let daného letadla započal ve státě, v němž je letadlo zapsáno do rejstříku)**

**9. právo úplné kobotáže**

# **3. Jednotlivé oblasti právní regulace**

- Provozní bezpečnost (safety)
- ATM – air traffic management
- Ochrana před protiprávními činy (security)
- Poskytování služeb, vč. služby letecké dopravy
- Ochrana práv cestujících
- Ochrana životního prostředí (hluk a emise)

# Provozní bezpečnost + ATM

<https://www.easa.europa.eu/regulations>

# Safety x Security



<https://prezi.com/l8482msjxdwe/security/>

# Obchodní letecká doprava

<https://prezi.com/vukhlrgi1thd/obchodni-letecka-doprava/>